

יד מהרש"א

מסכת פסחים

פרק מי שהי'

צב: עד צט.

מפתח

דף צב:	4
תד"ה אלו פטורין	4
תד"ה הכא נמי אונן	6
דף צג:	8
רש"י ד"ה הא רב יהודה ור"ש דאמרי רשות	8
9. תד"ה ה"ג בכל הספרים ובא"ד תרוייהו חזי בשעת אכילה ותוספות דף צג: ד"ה וקאמרת דשוחטין	9
תד"ה דאי בעי למיעבד	14
תד"ה אלא למה נאמר דרך רחוקה	17
דף צה:	19
תד"ה וקאמרת שוחטין	19
דף צד:	20
תד"ה כל היישוב	20
דף צה: - צד:	22
תד"ה ואין דרך	22
תד"ה מה להלן	22
דף צה:	22
רש"י ד"ה לא תוציא	22
בא"ד בכיצד צולין	22
תד"ה בכללי'	23
דף צה:	23
תד"ה פסח שני	23
תד"ה טעון לינה	23
בא"ד ר' יהודה אומר	23
דף צו:	24
רש"י ד"ה מה להלן וד"ה שיהיו וגמרא ד"ה אלא הזה	24
תד"ה בן נכר	26
תוספות ד"ה אבל אתה	27

רש"י ד"ה כדרבה.....	29
דף צו: -לדף צז:	30
סוגיא דפסח אבוד.....	30
דף צז:	39
תד"ה המפריש.....	39
תד"ה ויביא בדמי'.....	39
דף צח: - דף צח:	40
רש"י ד"ה שמע מינה יש דיחוי בדמים.....	40
תד"ה הפסח שנתערב.....	41
תוס' בד"ה ש"מ דחוי.....	41
בד"ה וש"מ יש דחוי כו'.....	41
רש"י בד"ה אם.....	41
בד"ה ושלהן.....	41
תוספות בד"ה ופטורין.....	42

דף צב:

תד"ה אלו פטורין

תוס' בד"ה אילו פטורין כו' דטמא מת בז' שלו א"כ אמאי פטור מכרת כו' עכ"ל ק"ק כיון דלמ"ד נמי אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ חייב כרת אם לא טבל ועשה בראשון אמאי א"ל משה אם לא תטבילו תדחו לפסח שני כמ"ש התוס' לעיל טפי הל"ל להו דחייבי' לטבול היום ויעשו פסח ראשון דאם לא תטבלו תתחייבו כרת ודו"ק:

[דף צג עמוד א] בפרש"י בד"ה ר"ע כו' דהכי שמעינן לעיל דאמר מישאל ואלצפן הו' שחל ז' כו' עכ"ל כן הוא בפרש"י הישנים וכ"כ התוס' בפרק הישן דכן הוא גרסת קצת הספרים לעיל פרק האשה רב ס"ל כר"ע דאמר מישאל ואלצפן היו שחל ז' שלהן להיות בע"פ מיהו כתבו שם דאותה גירסא ליתא אלא ר"י כו' ע"ש בתוס' וכמ"ש הכא וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכולו לעשות הפסח ביום ההוא"

(ב) ונדחו לפסח שני

(2) הקדמה ב'

(א) מי שאינו יכול לאכול קרבן פסח בערב לא מביא קרבן פסח דכתיב לפי אכלו

(ב) ולכן מובן אשר טמא מת בששי שלו אין שוחטין וזורקין עליו דלא שרי ליה להזות ולמיטבל עד למחר

(3) הקדמה ג'

(א) שאלה

(i) האם שוחטין וזורקין לטמא מת בשביעי שלו לפני שהזהו וטבל ולטמא שרץ לפני שטבל

(ii) בקיצור האם שוחטין וזורקין לטמא שרץ

(ב) תשובה

(i) רב ס"ל דאין שוחטין וזורקין לטמא שרץ

(1) דבכלל אותן "אנשים אשר היו טמאים וכו'" ולא יכלו לעשות את הפסח" ושלא שחטו וזרקו

עליהן ה"ל גם כן טמא מת בשביעי שלו וטמא שרץ

(ii) אותן דפליגי ארב

(1) ס"ל דשוחטין וזורקין לטמא מת בשביעי שלו וטמא שרץ

(2) ואוקמי לקרא דיקא בטמא מת בששי שלו

(4) הקדמה ד'

(א) תוספות דף צ: ד"ה שחל שביעי שלו

(i) קשיא לרב

(1) אי בטמא מת בשביעי שלו ובטמא שרץ נמי מישתעי קרא למה נדחו לפסח שני

(2) הוה ליה משה להזהיר להן לעשות הזאה וטבילה כדי שיוכלו לאכול קרבן פסח בלילה

(5) תירוץ

(א) אכן הזהיר להן משה דבלי הזאה וטבילה יידחו לפסח שני

(6) משנה כמבואר בתוספות

(א) מי שהי' טמא בפסח ראשון לא מצי למיעבד פסח ראשון ומביא פסח שני במקומו

(ב) ואינו בכרת על שלא הביא פסח ראשון

(7) תוספות

(א) מוכרח דמשנה אית לה דשוחטין וזורקין על טמא שרץ ואשר דיקא בטמא מת בששי שלו משתעי

(ב) דאלו אית לה דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ומשתעי אף בטמא מת בשביעי שלו ובטמא שרץ הגם דמובן דנדחין לפסח שני ברם תיקשי הא דקתני דפטור מכרת דליחייבי מחמת דלא הזו וטבלו להיות ראויין לקרבן פסח

(8) מהרש"א

(א) קשיא לתוספות

(i) כיון דלמאן דאמר דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ נמצא אשר טמא מת בשביעי שלו וטמא שרץ הריהו בכרת אם לא הזו וטבלו

(ii) בתירוצם לעיל דאמר להו משה להני דבשביעי לטהרתן הויין "דאי לא תטבילי תדחי לפסח שני" אמאי לא הוסיף משה "ותהיו בכרת"

תד"ה הכא נמי אונן

בד"ה ה"נ אונן כו' וא"ת מה בין אונן למזיד ושוגג דאם הוא מזיד כו' ואם הוא שוגג כו' עכ"ל כן הוא בנוסחת התוס' שלפנינו אבל קשה היאך ס"ד לאוקמא באונן שוגג דא"כ מה תיקן רב ששת דאכתי תקשי מכלל דאי בעי עביד והרי שוגג וי"ס שמחקו (ענין) שוגג מדברי התוס' וכצ"ל וא"ת מה בין אונן למזיד דאם הוא מזיד היינו מזיד וי"ל דתנא תרי כו' וק"ל:

(1) משנה

(א) רישא

(i) מי שלא הביא פסח ראשון מחמת טומאתו או שהי' בדרך רחוקה מביא פסח שני ואינו בכרת על שלא הביא פסח ראשון

(ב) סיפא

(i) מי שלא הביא פסח ראשון בשוגג או באונס מביא פסח שני ואיתי' בכרת על שלא הביא פסח ראשון

(2) גמרא

(א) רב נחמן

(i) מי שהי' בדרך רחוקה חס רחמנא עלי' לא להצריכו להביא פסח ראשון ע"י אחר ברם לא דחי' רחמנא מלמייתי פסחו

(ii) בקיצור אי עביד הורצה

(ב) רב ששת

(i) מי שהי' בדרך רחוקה אי עביד לא הורצה

(ג) קשיא לרב ששת

(i) קתני ברישא דמתניתין "מי שהי' טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון" כלומר "אם לא הביא את הראשון"

(ii) מכלל דשרי לי' למיעבד את הראשון ע"י אחר

(iii) והאי "מכלל" אין לאוקמי' אטמא דבטמא לכ"ע אי עביד לא הורצה

(iv) ומוכרח דהאי "מכלל" דאי עביד הורצה על מי שהי' בדרך רחוקה קאי

(ד) תירוץ דרב ששת

(i) הגם דברישא דמשנה לא אידכור אלא טמא ובדרך רחוקה

(ii) אפילו הכי משתעי נמי באונן והאי מכלל דאי עביד הורצה דיקא על אונן קאי

(ה) רב אשי

(i) הי' לך ראי' דבמשנה מיתני אף הני דלא אידכרי בהדיא

(ii) דבסיפא דמשנה אידכרי שוגג ואונס ותיקשי דלא יתכן אשר שוגג ואונס חייבין בכרת דמאי הוי להון למיעבד

(iii) ומוכרח דקתני מזיד בהדייהו בסיפא הגם דלא אידכור והאי מזיד מובן דחייב כרת

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) האי אונן דלא הביא פסח ראשון אשר עליו קאי מכלל דמשנה – או דהוי שוגג ופטור מכרת או דהוי מזיד וחייב בכרת

(ii) ותיקשי למה לה למתניתין לעסוק באונן כדין בפני עצמו

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) האיך קס"ד להו לתוספות למימר דהאי אונן שוגג הוה

(ii) הרי לאונן ששגג לא יתכן לרב ששת למימר דעליו נחית "מכלל" דאי עביד הורצה דהרי מחמת דשגג לא עביד

(5) תירוץ

(א) צודק גרסא בתוספות דאליבי' לא כיוונו תוספות להקשות לרב ששת אלא דעל כרחך אוקמה להך אונן באונן מזיד ותיקשי לי' דבמה שונה דינו מן מזיד סתם

דף צג.

רש"י ד"ה הא רב יהודה ור"ש דאמרי רשות

בד"ה הא ר' יודא ור"ש דאמרי רשות עכ"ל לשון רשות מגומגם לר"ש דבשני אפי' רשות
ליכא כיון דבשני אפי' טפילה אשה אינה לר"ש כדמוכח לעיל דמוקי ברייתא דקתני שני
רשות כר' יודא ולא מוקי לה כר"ש וק"ל:

תד"ה ה"ג בכל הספרים ובא"ד תרוייהו חזי בשעת אכילה ותוספות דף צג: ד"ה וקאמרת דשוחטין

בסיוע בני ר' אליעזר מנחם פאלגער

תוס' בד"ה ה"ג בכל כו' ומיתני התם אפלוגתא דר"א ור"ע ומייתי כו' עכ"ל ור"ל אפלוגתא דר"א ור"ע דפליגי לקמן במתני' איזו דרך רחוקה מן המודיעים כו' דברי ר"ע רא"א כו' וק"ל:

בא"ד דתרווייהו חזו בשעת אכילה ולא חזו בשעת שחיטה כו' עכ"ל [הוא] לפי מ"ש התוספות לעיל דרב נחמן מצי סבר כרבי יודא והא דחזי בשעת אכילה בדרך רחוקה היינו ע"י סוסים ופרדים כמ"ש התוס' לעיל אבל מדברי התוס' לקמן בד"ה לרב יודא ל"ק כו' נראה שלא כתבו הכא דתרווייהו חזו בשעת אכילה אלא אי סבר רב נחמן כעולא בהא אבל לרב יודא דסבר דלא חזו בשעת אכילה לא לגמרי מדמה ר"ע דרך רחוקה לטמא ע"ש ודו"ק:

תוס' בד"ה וקאמרת שוחטין כו' לאלומי' פירכא הוא דקאמר הכי כו' ה"מ למפרך מטבו"י דלכ"ע כו' עכ"ל ק"ק דהא אי הוה סבר אין שוחטין כו' היינו ע"כ משום דטמא שרץ דחייב רחמנא דכתיב כו' דמי לא עסקינן שחל ז' כו' כדלקמן ובפרק האשה וא"כ אית לן למילף דרך רחוקה מטמא שרץ מהאי היקשא דר' עקיבא ולא הוה תיקשי לן ע"כ מטבו"י וכמו שהקשו התוס' לקמן לרב יודא ואימא דלא ניתא ליה לרבה כתירוץ שכתבו התוס' לרב יודא וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) מי שאינו יכול לאכול קרבן פסח בלילה לא מביא קרבן פסח דכתיב "לפי אכלו"

(2) הקדמה ב'

(א) קרא

(i) איש איש כי יהי' טמא לנפש או בדרך רחוקה

(3) הקדמה ג'

(א) קבענו בדיבורים דלעיל

(i) דלמאן דאמר אשר שוחטין וזורקין לטמא שרץ אוקמינן לקרא דיקא בטמא מת בששי שלו

(ii) ודלמאן דאמר אשר אין שוחטין וזורקין לטמא שרץ אוקמינן לקרא אף בטמא מת בשביעי שלו ובטמא שרץ

(ב) טבול יום כ"ע מודי דשוחטין וזורקין עליו אע"פ שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה

(4) הקדמה ד'

(א) ר' עקיבא ורב יהודה אית להו תרוייהו דאין שוחטין וזורקין לטמא שרץ

(ב) רב נחמן ועולא אית להו תרוייהו דשוחטין וזורקין לטמא שרץ

(5) הקדמה ה'

(א) משנה דף צג:

(i) איזו הוא דרך רחוקה

(1) מן המודיעים ולחוץ דברי ר' עקיבא ובסמוך נייתי מחלוקת דעולא ורב יהודה בביאור שיטת ר' עקיבא

(2) ר' אליעזר אומר מאיסקופת העזרה ולחוץ כלומר דאף מי שיכול ליכנס בשעת שחיטה נמי בדרך רחוקה חשיב

(ב) גמרא דף צג:

(i) ביאור שיטת ר' עקיבא

(ii) עולא

(1) איזהו דרך רחוקה כל שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה הגם דיכול ליכנס לאורתא בשעת אכילה

(iii) רב יהודה

(1) איזהו דרך רחוקה כל שאינו יכול ליכנס אפילו בשעת אכילה

(2) ואותו מרחק דרך רחוקה חשיב אפילו בגוונא דיכול ליכנס בשעת אכילה בסוסים ופרדים

(6) הקדמה ו'

(א) גמרא דידן

(i) רב נחמן ורב ששת אית להו תרוייהו אשר טמא אי עביד לא הורצה

(ii) לרב ששת אף מי שהוא בדרך רחוקה אי עביד לא הורצה

(iii) לרב נחמן מי שהוא בדרך רחוקה אי עביד הורצה

(7) הקדמה ז'

(א) תוספות דף צב: ד"ה ורב נחמן אמר הורצה

(i) שאלה

(1) לכאורה רב יהודה דאית לי' אשר בדרך רחוקה היינו מי שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה

(2) לא יתכן דאתיא רב נחמן כוותי' אשר אי עביד הורצה דהרי כיון דלא יוכל ליכנס בשעת אכילה אינו מקריב קרבן מדכתיב "לפי אכלו"

(ii) תשובה

(1) לאו דוקא

(2) דרב נחמן מצי סבר כרב יהודה דאלו לא עביד מצי מייתי פסח שני ואינו בכרת אפילו היכא דהי' יכול לבא בשעת אכילה בסוסים ופרדים

(3) ואפילו הכי אי עביד הורצה בגוונא דיכול לבא בסוסים ופרדים דהך "לפי אכלו" דקרא איירי דיקא בגוונא דחולה או טמא או בדומה דלא יתכן כלל שיאכל בשעת אכילה

(8) הקדמה ח' כמבואר בתוספות בא"ד דתרוייהו חזו בשעת אכילה

(א) ברייתא לפי גרסת תוספות

- (i) היקש דר' עקיבא בקרא "איש איש וכו'"
- (1) מה טמא שלא ספק בידו לעשות ואינו עושה
- (2) אף דרך רחוקה שלא ספק בידו לעשות ואינו עושה
- (ב) ביאור תוספות
- (i) ר' עקיבא אהך היקישא סמוך למילף דלא כר' אליעזר
- (ii) דכמו דטמא שאין ספק בידו לעשות מפני טומאה אף דרך רחוקה שאין ספק בידו לעשות שרחוק כל כך שאין יכול לבא בשעת שחיטה לעולא או בשעת אכילה לרב יהודה
- (ג) גמרא
- (i) רב ששת
- (1) היקש זו מקיש נמי דרך רחוקה לטמא לגבי "אינו עושה" כלומר כמו דטמא אי עביד לא הורצה אף דרך רחוקה נמי אי עביד לא הורצה
- (ii) רב נחמן
- (1) היקש זו לית לאמרו אלא אלו טמא ודרך רחוקה דמיא אהדדי
- (2) ר' עקיבא אית לי' דמיא אהדדי
- (א) דאית לי' דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ולכן קרא מצי איירי בטמא מת בשביעי שלו וטמא שרץ דלא חזי בשעת שחיטה אבל חזי בשעת אכילה
- (ב) ומובן אשר טמא ודרך רחוקה דמיא אהדדי דאף דרך רחוקה אין יכול לבא בשעת שחיטה ויכול לבא בשעת אכילה כדמפרש מהרש"א בסמוך
- (3) ברם רב נחמן אית לי'
- (א) דשוחטין וזורקין על טמא שרץ ולכן קרא איירי דיקא בטמא מת בששי שלו דלא חזי בין בשעת שחיטה בין בשעת אכילה
- (ב) מה שאין כן דרך רחוקה אשר חזי בשעת אכילה כדמפרש מהרש"א בסמוך ולכן לא דמיא אהדדי ולית' להיקש כל עיקר
- (9) מהרש"א
- (א) שאלה
- (i) לפירוש תוספות דרב נחמן אית לי' אשר דרך רחוקה יכול לבא בשעת אכילה האם מוכרח דתוספות סבירא להו אשר רב נחמן בשיטת עולא אזיל אשר לר' עקיבא בדרך רחוקה משמעו דלא יכול לבא בשעת שחיטה אבל יכול לבא בשעת אכילה
- (ii) תשובה
- (1) לא מוכרח דהכי ס"ל תוספות
- (2) דיכול להיות אשר תוספות כיוונו למימר אשר לרב נחמן הגם דר' עקיבא אית לי' כרב יהודה מ"מ יכול לבא בשעת אכילה בסוסים ופרדים כדביארנו לתוספות ד"ה ורב נחמן
- (10) תוספות דף צד. ד"ה לרב יהודה

(א) קשיא

(i) קבענו דרב יהודה כר' עקיבא סבר דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ונמצא דקרא איש איש וכו' איירי אף בטמא מת בשביעי שלו ובטמא שרץ דלא חזו בשעת שחיטה אבל חזו בשעת אכילה

(ii) וקבענו גם כן אשר ר' עקיבא אהך היקש סמיך למיפלג אדר' אליעזר ואף למילף דבדרך רחוקה אי עביד לא הורצה

(iii) ותיקשי לרב יהודה דאמאי לא מילף מהיקש זו לר' עקיבא אשר דרך רחוקה דומה לטמא ויכול לבא בשעת אכילה ודלכן צודק שיטת עולא ושיטת רב יהודה מופרך

(ב) תירוץ

(i) רב יהודה מסברא שאינו מעניננו אית לי'

(1) אשר דרך רחוקה דיכול לבא בשעת אכילה לא דמי לגמרי לטמא מת בשביעי שלו דחזי בשעת אכילה

(2) ודיקא דרך רחוקה שאין יכול לבא בשעת אכילה דומה לטמא מת בשביעי שלו

(3) ור' עקיבא בהקישו אכן מקיש טמא מת בשביעי שלו לדרך רחוקה שלא יכול לבא בשעת אכילה

(11) מהרש"א בא"ד דתרוייהו

(א) ולכן מוכרח דהא דקאמרי תוספות לעיל אשר רב נחמן דיקא בשיטת עולא אזל באמרו אשר לר' עקיבא טמא מת ודרך רחוקה דמיא אהדדי מחמת דמי שבא בדרך רחוקה יכול לבא בשעת אכילה

(12) המשך דגמרא דף צג:

(א) קשיא דרבה לעולא

(i) לדידך דאמרת שוחטין וזורקין על טמא שרץ וטמא מת בשביעי שלו דחזי מיהת בשעת אכילה

(ii) מאי שנא בדרך רחוקה דאמרת דאין שוחטין וזורקין עליו הגם דיכול לבא בשעת אכילה

(13) תוספות דף צג: ד"ה וקאמרת

(א) קשיא

(i) רבה הוה לי' להקשות קושייתו לעולא אף אלו עולא הוה סבירא לי' דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ

(ii) דהרי לטבול יום כ"ע מודי דשוחטין וזורקין עליו כיון דיכול לאכול בשעת אכילה

(14) מהרש"א ד"ה וקאמרת

(א) קשיא

(i) תוספות הוה להו לתרוצי לקושייתיהו ככה

(1) אלו הוה ס"ל עולא דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ וטמא מת ביום שביעי שלו הגם דחזי בשעת אכילה לא הי' רבה מקשה קושייתו לעולא על סמך דין טבול יום

(2) משום דעולא הוה סמיך על היקש דר' עקיבא לטמא שרץ וכו' למילף אשר דרך רחוקה
דומיא דטמא היינו מי שאין יכול לבא בשעת שחיטה אף על פי שיכול לבא בשעת אכילה
ומחמת תוקף היקש זה לא ה' למדין כלום מן דין טבול יום

(ii) ולכן ניחא דכדי להקשות קושייתו לעולא הוצרך רבה למיסמך על שיטת עולא דשוחטין וזורקין
על טמא שרץ

(ב) תירוץ

(i) הרי תוספות פירשו בתירוצם לרב יהודה אשר ר' יהודה קסבר אשר אין לדמות טמא מת בשביעי
שלו למי שאין יכול לבא בשעת שחיטה אבל יכול לבא בשעת אכילה

(ג) קשיא

(i) מכל מקום עולא הוי מצי למימר דעל נקודה זו פליג איהו ואית לי' דדמיא

תד"ה דאי בעי למיעבד

בד"ה דאי בעי למיעבד כו' מדקאמר לפוטרו מהכרת משמע כו' ומ"ד הורצה כו' עכ"ל. הכא בברייתא ליכא לאוכחי כמ"ש התוס' לעיל במתניתין דאי סבר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ אמאי פטור מכרת דאימא דקושטא דברייתא ס"ל דחייב כרת בטמא ולא קאמר לפוטרו מכרת אלא בדרך רחוקה משא"כ במתני' דקתני פטורין בל' רבים דמשמע דקאי נמי אטמא ולעיל במתני' ליכא לאוכחי כי הכא דמדקתני מכרת פטור הא אם זרק הורצה ומ"ד הורצה אסיקנא דסבר שוחטין כו' דאיכא למימר שפיר כמ"ש ר"י לקמן דאימא דמתני' סבר לא הורצה ולא קתני פטורין אלא איידי דתני חייבין משא"כ הכא בברייתא דלא קתני כלל חיובא וק"ל:

בא"ד אלא פריך משום דקתני למה נאמר טמא לפוטרו מכרת כו' עכ"ל ר"ל למאי דס"ד הא דקתני לפוטרו מכרת קאי נמי אטמא ואהא פריך כיון דאפי' אי בעי למיעבד לא עביד לא אצטריך בברייתא למתני פטור מכרת אבל קרא דטמא אצטריך לאיש נדחה כו' וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) מי שאינו יכול לאכול קרבן פסח בלילה לא מביא קרבן פסח דכתיב "לפי אכלו"

(2) הקדמה ב'

(א) קרא

(i) איש איש כי יהי' טמא לנפש או בדרך רחוקה וגו'

(3) הקדמה ג'

(א) משנה

(i) רישא כמבואר בתוספות

(1) מי שהי' טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני ואינו בהכרת

(ii) סיפא

(1) אחרים נמי מייתי פסח שני - עיין לעיל בד"ה הכי נמי אונן - אבל חייבין בהכרת

(4) הקדמה ד'

(א) תוספות ד"ה אלו פטורין בדף צב:

(i) קשיא

(1) אלו משנה אית לה אשר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ נמצא דקרא דמי שהי' טמא

ובדרך רחוקה איירי אף בטמא שרץ אשר על ידי טבילה מותר באכילה בערב וטמא מת בשביעי שלו אשר על ידי הזאה וטבילה מותר באכילה בערב

(2) ותיקשי דליהוי בכרת מחמת דהוי מציי למיעבד הזאה וטבילה

(ii) תירוץ

(1) אין הכי נמי ומוכרח דמשנה אית לה אשר שוחטין וזורקין על טמא שרץ ולכן קרא דיקא

בטמא מת בששי שלו איירי אשר הזאה וטבילה לא יועילו לו ולכן מובן דפטור מהכרת

(5) הקדמה ה'

(א) קבענו בדיבור דלעיל אשר רב נחמן דאית לי' אשר בדרך רחוקה דאי עביד הורצה מוכרח דאית לי' דשוחטין וזורקין על טמא שרץ ומיירי באופן דחזי למיכל לאורתא

(6) ברייתא כמבואר בגמרא

(א) אלו שעושין את השני הזבין ומצורעין וכו' השוגגין והאנוסין והמזידין וטמא ושהי' בדרך רחוקה
(ב) ואף על גב דאפילו מזיד מביא פסח שני

(i) איצטריך למיכתב דטמא מביא פסח שני למילף דאי בעי למיעבד בראשון לא שבקינן לי' כלומר דאי עביד לא הורצה

(ii) ואיצטריך למיכתב בדרך רחוקה לפוטרו מן הכרת

(7) תוספות

(א) כיון דקתני אשר בדרך רחוקה אתיא לפוטרו מן הכרת משמע דברייתא אית לה דאי עביד הורצה ואשמועינן קרא דאף על פי כן אי לא עביד פטור מהכרת

(ב) וקבענו בהקדמה אשר מאן דאמר אי עביד הורצה מוכרח דאית לי' אשר שוחטין וזורקין על טמא שרץ

(ג) ועל סמך הקדמות אלו נקטו תוספות דברייתא אית לה דשוחטין וזורקין על טמא שרץ

(8) מהרש"א ד"ה דאי בעי

(א) קשיא

(i) אמאי לא דייקי דברייתא ס"ל שוחטין וזורקין על טמא שרץ מאותו טעם דדייקי תוספות אשר משנה ס"ל דשוחטין וזורקין על טמא שרץ

(ii) דהיינו דאלו אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ נמצא דקרא איירי נמי בטמא שרץ וטמא מת בשביעי שלו ותיקשי הא דלא מחייבי בהכרת על שלא עשו הזאה וטבילה

(ב) תירוץ

(i) בברייתא יכול להיות דדיקא לדרך רחוקה קתני דפטור מכרת ולא לטמא

(ii) משא"כ במשנה דקתני ופטורין בלשון רבים דמוכח דקאי נמי אטמא

(ג) קשיא

(i) אמאי לא דייקי תוספות דמשנה ס"ל דשוחטין וזורקין על טמא שרץ כבברייתא

(ii) דהיינו דמהא דקתני דפטור מכרת משמע דאם זרק הורצה ומינה מובן דשוחטין וזורקין על טמא שרץ

(ד) תירוץ

(i) במשנה איכא למימר דלא הורצה ואל תידוק מהא דכתיב פטורין מכרת מכלל דאם זרק הורצה דיכול להיות דלא קתני פטורין מכרת ברישא אלא אידי דתני חייבין בכרת להני דבסיפא

(ii) משא"כ בברייתא דלא מיתני בה חיוב כרת כל עיקר

(9) המשך תוספות

(א) קשיא

- (i) קבענו דברייתא אית לה דשוחטין וזורקין על טמא שרץ
- (ii) וכמו דקבענו במשנה מוכרח נמי לברייתא ד"טמא" דקרא משמעו טמא מת בששי שלו דאי לאו הכי תיקשי דלחייב בכרת על שלא הזה וטבל
- (iii) עכשיו טמא מת בששי שלו לא יתכן שיהא חזי לאכילה בערב ומדכתיב לפי אכלו לא שרי לי' להקריב קרבנו ואמאי איצטריכא ברייתא למילף דאי בעי עביד לא שבקינן לי'

(ב) תירוץ כמבואר במהרש"א בא"ד אלא פריך

- (i) בגמרא הכירו מכבר דטמא אי בעי עביד לא שבקינן לי' אלא הקשו דכיון דאי בעי עביד לא שבקינן לי' הרי פשיטא דפטור מהכרת ואמאי איצטריך לברייתא למיתני דטמא פטור מהכרת ואהא תרצו דהך פטור מהכרת בברייתא על דרך רחוקה קאי

(ג) קשיא

- (i) אמאי לא הקשו נמי בקרא גופי' אמאי איצטריך למיכתב טמא

(ד) תירוץ

- (i) קרא דטמא אתא למילף לימוד אחריתא דאיש נדחה ואין צבור נדחה אשר פרטי לימוד זה אינן מענייננו

תד"ה אלא למה נאמר דרך רחוקה

בד"ה אלא למה כו' אצטריך למכתב דלא נימא כיון דלא חזי בראשון כו' וסבר כרבי נתן כו' עכ"ל ר"ל דלא נימא דה"ל טמא ודרך רחוקה דלא חזי בראשון כמו גר שנתגייר בין ב' פסחים וקטן שנולד בין ב' פסחים דלא ליעבד שני כלל קמ"ל קרא דעביד בשני בטמא ודרך רחוקה דבכה"ג הוי שני תשלומין דראשון אף על גב דלא הוי חזי בראשון וק"ק דמה תירץ רשב"א דאכתי ברייתא דקתני דאצטריך דרך רחוקה לפוטרו מן הכרת לא אתיא כרב יודא דלדידי לא אצטריך כיון דלא חזי לאכילה וי"ל דע"כ בלאו הכי הך ברייתא דלא כרב יודא דע"כ הך ברייתא ס"ל דשוחטין על טמא שרץ כמ"ש התוספות לעיל ורב יודא ס"ל דאין שוחטין על טמא שרץ והוא דוחק דבהך מלתא דזורקין על טמא שרץ או לא איכא תנאי דפליגי אבל בהך מילתא דיכול ליכנס בשעת שחיטה או בשעת אכילה לא מצינו תנאי דפליגי ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) מי שאינו יכול לאכול קרבן פסח בלילה לא מביא קרבן פסח דכתיב "לפי אכלו"

(2) הקדמה ב'

(א) קרא

(i) איש איש כי יהי טמא לנפש או בדרך רחוקה

(3) הקדמה ג'

(א) ר' עקיבא אליבא דרב יהודה ס"ל דבדרך רחוקה משמעו דרחוק כ"כ שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה

(4) הקדמה ד'

(א) ר' נתן אית לי' דגר שנתגייר בימים שבין פסח ראשון לפסח שני אינו מביא פסח שני משום דפסח שני תשלומין דראשון הוה ובשעת ראשון אכתי לא נתגייר

(5) ברייתא

(א) שאלה

(i) כיון דאף מזיד מביא פסח שני למה איצטריך למיכתב אשר מי שהי' בדרך רחוקה מביא פסח שני

(ב) תשובה

(i) ללמד דמי שהי' בדרך רחוקה פטור מהכרת

(6) תוספות

(א) קשיא

(i) לרב יהודה אמאי איצטריך למימר דפטור מכרת כשאינו יכול ליכנס בשעת אכילה

(ii) הרי מצד "לפי אכלו" לא שבקינן לי' להביא קרבן היכא דלא חזי למיכל לאורתא

(ב) תירוץ רשב"א כמבואר במהרש"א

(1) לרב יהודה איצטריך למיכתב בדרך רחוקה ללמד דלא אמרינן דדומיא לגר שנתגייר בין

פסח ראשון לשני כיון דלא חזו בראשון אינו מביא בשני

(7) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) תירצת הא דלרב יהודה איצטריך למיכתב בדרך רחוקה
- (ii) ברם אכתי תיקשי לרב יהודה דברייתא גופא מנמקת דאיצטריך למיכתב דרך רחוקה ליפטר מהכרת הגם דלרב יהודה לא חזי למיכל לאורתא ופשיטא דפטור מכרת כדאמרן

(ב) תירוץ בדוחק

- (i) מוכרח בלא זו דברייתא פליג ארב יהודה
- (ii) דהוכחנו בדיבור שלפני זה דברייתא ס"ל דשוחטין וזורקין אטמא שרץ
- (iii) וקבענו בד"ה הכי גרסינן אשר רב יהודה ס"ל דאין שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(ג) קשיא

- (i) לענין אם שוחטין וזורקין אטמא שרץ ישנן תנאים דס"ל כרב יהודה ולכן מובן דלא קשיא לן דרב יהודה פליג אברייתא בענין זה
- (ii) משא"כ לענין מרחק דרך רחוקה לא מצינו תנא דס"ל כרב יהודה דאינו יכול ליכנס בשעת אכילה ולכן אכן תיקשי מברייתא לשיטת רב יהודה

דף צג:

תד"ה וקאמרת שוחטין

[דף צג עמוד ב] בפרש"י בד"ה בשעת אכילה כו' עבדו הרחקה ואמרו עד חצות לר"ע ולר"א דאורייתא עד חצות כו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה וקאמרת שוחטין כו' לאלומי' פירכא הוא דקאמר הכי כו' ה"מ למפרך מטבו"י דלכ"ע כו' עכ"ל ק"ק דהא אי הוה סבר אין שוחטין כו' היינו ע"כ משום דטמא שרץ דחיייה רחמנא דכתיב כו' דמי לא עסקינן שחל ז' כו' כדלקמן ובפרק האשה וא"כ אית לן למילף דרך רחוקה מטמא שרץ מהאי היקשא דר' עקיבא ולא הוה תיקשי לן ע"כ מטבו"י וכמו שהקשו התוס' לקמן לרב יודא ואימא דלא ניחא ליה לרבה כתירוץ שכתבו התוס' לרב יודא וק"ל:

עיין לעיל בד"ה הכי גרסינן ובא"ד דתרוייהו

דף צד.

תד"ה כל היישוב

[דף צד עמוד א] בד"ה כל היישוב כו' ובמס' תמיד משמע דממזרח למערב כמו כו' עכ"ל לכאורה יש לדקדק דמשמעתין דלקמן נמי מוכח דאורך עולם הוא כמו גובה של עולם ת"ק שנה דמאורך עולם פריך לרבא כפרש"י לקמן ושפי ה"ל לתוספות לאתויי נמי מההיא דחגיגה שהביא רש"י לקמן דבהדיא קאמרי' התם דגובה עולם ואורך חד שיעורא הוא אבל בתמיד איכא מאן דפליג וסבר דאורך הוא יותר מן הגובה ונראה לומר דלהכי ל"ק להו מההיא דחגיגה דלק"מ משום דאיכא למימר אורך עולם דהתם היינו נמי דאין ים אוקיינוס בכלל ומה"ט נמי ל"ק (להו) אההיא דכוש א' מס' בעולם מהא דקאמר דכל היישוב תחת כוכב אחד והרי אין מספר לכוכבים כמו שהקשו הכא משום דהך דכוש א' מס' בעולם נמי איכא לאוקמא דאין ים אוקיינוס בכלל אבל מההיא דתמיד דממזרח למערב כמו מן השמים לארץ מוכח דמקצה שמים ועד קצה שמים וים אוקיינוס בכלל מדקאמר התם תדע שהרי חמה במזרח או במערב הכל מסתכלים וקשי להו שפיר מהא דכל היישוב תחת כוכב א' עומד והרי אין מספר לכוכבים וע"ז באו להוכיח עוד דהך דת"ק שנה ע"כ דים אוקיינוס בכלל הוא דאל"כ תקשי דגם חשבון של ת"ק שנה פליג אחשבון דכוש א' מס' בעולם דחשבון של ת"ק הוא הרבה יותר מחשבון דכוש כו' וע"כ אית לן למימר דלא פליגי דחשבון של כוש איירי דאין ים אוקיינוס בכלל וחשבון של ת"ק היינו מקצה שמים ממש דה"ל ים אוקיינוס בכלל וא"כ תקשי אהך דחשבון של ת"ק מהא דכל היישוב תחת כוכב א' והרי אין מספר כו' ותו לא מידי ודו"ק:

(1) תוספות

(א) קשיא א'

(i) ברייתא דמיתני "כל היישוב כולו תחת כוכב אחד יושב" אין ליישבה במדרש דקתני "כל העולם כולו שליש ימים שליש מדברות שליש ישוב"

(ii) דהרי לפי המדרש לא היינו רואין ברקיע אלא ג' כוכבים – חד לימים וחד למדברות וחד ליישוב – ואנחנו רואין ברקיע כוכבים אין מספר

(ב) תירוץ

(i) ים אוקיינוס אין בכלל הך "שליש ימים" דבמדרש ויושב תחת כוכבים הרבה

(2) קשיא ב'

(א) ברייתא דמיתני "כל היישוב כולו תחת כוכב אחד עומד" אין ליישבה בברייתא דקתני "מן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה"

(ב) והיינו טעמא

(i) דבמסכת תמיד ס"ל חכמים אשר "כגובה שמים מארץ כרחוק מזרח ממערב" ונמצא אליבא דברייתא דאף ממזרח למערב מהלך 500 שנה

(ג) השתא

- (i) כיון דכל הישוב תחת כוכב אחד עומד מסתבר דכל כוכב עומד על מרחק בדומה לישוב
- (ii) וכיון דאין מספר לכוכבים מוכרח אשר אורך העולם ממזרח למערב כמה אלפים שנה
- (3) הקדמה למהרש"א
- (א) בהמשך שקלא וטריא דגמרא דידן קאמרי בשם ר' יוחנן בן זכאי מן הארץ עד לרקיע מהלך ה' מאות שנה
- (ב) ומפרש רש"י דמשמע מדבריו אשר סבירא לי' נמי דמדת ארכו דומה למדת גבהו והיינו על סמך הא דאיתא במסכת חגיגה אשר אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע ומסוף העולם עד סופו
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא לקשיא ב' דתוספות
- (i) אמאי קא סמכו לקושייתיהו אחכמים במסכת תמיד
- (ii) עדיף הוה להו להקשות משמעתינ ומהך דחגיגה דאית להו אשר דגובה עולם ואורכו חד שיעורא הוא דלהך דתמיד איכא התם מאן דפליג
- (ב) תירוץ
- (i) הך דמסכת חגיגה מצינו למימר אשר לא לוקחין בחשבון ארכו של ים אוקיינוס
- (ii) מה שאין כן הך דתמיד דמשמע אשר ים אוקיינוס בכלל דקאמרי "ממזרח למערב כמו מן השמים לארץ" ועוד קאמרי התם "תדע שהרי חמה במזרח או במערב הכל מסתכלים וכו'"
- (ג) השתא
- (i) במהלך זה מיושב נמי הא דלא מקשי תוספות גם כן קושיא זו:
- (1) קשיא
- (א) ברייתא דקתני "כל הישוב תחת כוכב אחד עומד" אין ליישבה בברייתא "כוש אחד מששים בעולם"
- (2) דהרי מכח הני ברייתות לא יתכן להיות יותר מן ששים כוכבים בעולם
- (3) ואנחנו רואין דאין מספר לכוכבים
- (ד) ברם השתא ניחא דיכול להיות אשר ברייתא דכוש לא נוקטת ים אוקיינוס בחשבון שלה
- (5) המשך תוספות
- (א) קשיא
- (i) "חשבון של ה' מאות שנה פליג אחשבון דכוש אחד מס' בעולם"
- (6) מהרש"א – ביאור קושיית תוספות
- (א) תוספות רצונם להוכיח עוד
- (i) דכיון דמרחק ת"ק שנה גדולה היא ביותר מן ששים פעמים כוש
- (ii) מוכרח אשר חשבון דכוש לא נוקט בכללו ים אוקיינוס מה שאין כן חשבון דת"ק שנה נוקט בכללו ים אוקיינוס

דף צד: - צה:

תד"ה ואין דרך

[דף צד עמוד ב] בד"ה ואין דרך כו' והא ערל או טמא חייב בפסח ואם ימול ויטהר כו' עכ"ל לכאורה בטמא לא שייך חיוב כיון דלא מצי למיכל לאורתא כפרש"י ונראה דמשמע להו לפרש טמא דומיא דערל דחזי למיכל לאורתא כגון טמא שרץ וכדתניא בהדיא בפ' אלו דברים דערל וטמא שרץ חייבין כרת וע"כ הקשו ואם ימול הערל או יטהר הטמא שרץ ע"י טבילה יפטר וק"ל:

תד"ה מה להלן

בד"ה מה להלן כו' לא היה לו לרש"י להזכיר ואין שאת אלא אכילה דלא צריכה לכך כו' עכ"ל ר"ל דלפי הדרשה דהכא דאשמעינן דכי ירחק ממך המקום לפדותו בטהור לאו ממש הוא אלא אפילו פסיעה א' חוץ לירושלים שלא היה יכול שאתו לירושלים סגי והוה ליה שאתו כמשמעו ולא צריכה לכך לדרשה דאין שאת אלא אכילה אלא במעשר שני טמא בירושלים דיכול לפדותו כיון דאינו יכול לאוכלו בטומאה ועיין הסוגיא בפ' אלו הן הלוקין וק"ל:

דף צה.

רש"י ד"ה לא תוציא

[דף צה עמוד א] בפרש"י בד"ה לא תוציא לאו הניתק לעשה הוא עכ"ל מפירושו נראה דלא הוה גרסי' כמו שהוה בספרים שלפנינו גבי לא תוציא דדמי ליה דהאי מיפסיל בנותר והאי מיפסיל ביוצא וגבי לא יראה ולא ימצא דדמי ליה דהאי אינו לוקה דה"ל לאו שניתק לעשה והאי אינו לוקה דה"ל לאו שניתק לעשה וכן מוכח מדברי התוספות שכתבו בפרטיה קא ממעיט בל יראה כאן משמע כמו שפר"י בכל שעה דלא יראה הוה ניתק לעשה עכ"ל דמאי קאמרי משמע כפר"י הא בהדיא איתא הכי בגמרא אי גרסינן כגירסת ספרים שלפנינו וע"כ נראה למחוק כל זה מתוך ספרים וה"ג בגמ' בכלליה דלא ישאירו ממנו וגו' מאי קא מרבה ליה לא תוציא ממנו בפרטיה מאי קא ממעט ליה לא יראה ופרש"י דמאי דמשמע בברייתא לדמות ללא ישאירו דה"ל לאו שניתק לעשה היינו לרבות מכלליה לא תוציא והתוס' פירשו למעט מפרטיה לא יראה דה"ל ניתק לעשה כפר"י בכל שעה וגירסת ספרים שלנו אינו אלא פי' ר"י נכתב בגמרא ודו"ק:

בא"ד בכיצד צולין

בא"ד בכיצד צולין האוכלו הרי זה בל"ת דובשר בשדה טריפה כו' עכ"ל לא מצאתיו שם וסתם אמרו שם המוציא בשר פסח כו' האוכלו עובר בל"ת ורש"י גופי' פי' שם ה"ז בל"ת כדאמר בפ' כל שעה לא יאכל כי קודש הוא כל שבקודש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו כו' ע"ש:

תד"ה בכללי'

תוס' בד"ה בכלליה דמצות כו' וכל מיילי ואפי' השבתת שאור ומפרטיה ממעטינן כו' ידעינן
צלי אש מכלליה ומצות כו' עכ"ל כצ"ל:

דף צה:

תד"ה פסח שני

[דף צה עמוד ב] בד"ה פסח שני כו' אמאי אצטריך הא לא מרבינן מככל כו' עכ"ל יש
לדקדק דעדיפא ה"ל להקשות לעיל למ"ד דפסח שני טעון לינה ואמאי הא לא מרבינן ליה
מככל חוקת הפסח כיון שאינו מצוה שעל גופיה גם קשה בעיקר תמיהתם ומאי קושיא
ואימא דסד"א פסח שני טעון לינה משום דלא גרע ממביא קרבנו בימות החול דבעי לינה
ולכך אצטריך ליה למעוטי דגרע משאר קרבן כיון דאינו אלא תשלומין דראשון וכמ"ש
התוס' לקמן ויש ליישב בדוחק:

תד"ה טעון לינה

בד"ה טעון לינה פי' יום א' וילך יום שני עכ"ל משמע דלא כפרש"י בשמעתיך אלא דבאו
לדור בירושלים כל יום טוב ראשון גם ליל מוצאי יום טוב ולמחר בחה"מ ילך ועיין בזה
בפרש"י ותוס' בפ' לולב וערבה ובפ' דם חטאת ובפרש"י בחומש וק"ל:

בא"ד ר' יהודה אומר

בא"ד ר' יודא אומר יכול יהא פסח שני כו' משמע לינה בלבד שאחר הבאת קרבנו כו'
כצ"ל:

דף צו.

רש"י ד"ה מה להלן וד"ה שיהיו וגמרא ד"ה אלא הזה

[דף צו עמוד א] בפרש"י בד"ה מה להלן כו' וכי היכי דלדורות בתמיד בעי ביקור ה"ה ודאי לפסח דורות עכ"ל השתא דס"ד דזה לאו מיעוטא היא לתמיד ה"ה דלא ממעט פסח דורות אבל למאי דמסיק דשאני התם דכתיב תשמרו ולכך לא ממעטינן ליה מהזה שפיר הוה מצינן למימר דהזה ממעט פסח דורות אי לאו דאיכא נמי ביה קרא ועבדת וק"ל:

בד"ה שיהיו כל עבודות של חודש הזה כזה כל פסחי דורות הוקשו זה לזה כו' עכ"ל לכאורה אין זה מובן כיון דאכתי לא ידעינן בשום פסח דורות דבעי ביקור מג"מ אם הוקשו זה לזה ויש ליישב דפסחי דורות דנקט רש"י בפירושו ר"ל בכללו גם פסח מצרים שהיה גם בחודש הזה ואליו הוקשו כל שאר פסחי דורות לענין ביקור וק"ל:

גמרא אלא הזה ל"ל לכדר"א ב"ע ור"ע כו' ק"ק דמשמע מתוך הסוגיא דמועבדת לא מרבינן אלא פסח ראשון אמאי לא נימא נמי הכא דאתא הזה למעט פסח שני ואם נאמר כיון דכתיב בפסח שני לא ישאירו ממנו עד בקר ע"כ דאכילתו בלילה א"כ לא אצטריך להכי ועבדת בפסח ראשון דכ"ש הוא כמו שהקשו התוס' גבי אבל אתה שובר בפסח דורות ת"ל ועבדת כו' ודו"ק:

(1) פסוקים

(א) קרבן פסח

(i) דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו {מקחו מבעשור}

(ii) והי' לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה {ביקור ד' ימים}

(iii) ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה

(ב) קרבן תמיד

(i) את קרבני לחמי ... תשמרו להקריב לי במועדו

(2) ברייתא דבן בג בג

(א) דרשינן מן גזירה שוה תשמרו-למשמרת אשר קרבן תמיד טעון ביקור ד' ימים

(3) רש"י כמבואר במהרש"א ד"ה מה להלן

(א) נוקטין עכשיו אשר פסח דורות טעון ביקור ד' ימים דומיא דתמיד אף בלי שום ריבוי

(4) ברייתא ב'

(א) בעשור לחדש הזה ויקחו למיעוטא אתא – זה פסח מצרים מקחו בעשור ואין פסח דורות מקחו בעשור

(5) גמרא

(א) קשיא לברייתא דבן בג בג

(i) נדרוש ככה גם למעט ביקור לתמיד – והי' לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה – זה

טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה ואין אחר {תמיד} טעון ביקור

- 6) רש"י כמבואר בהמשך מהרש"א ד"ה מה להלן
- (א) כיוונו בגמרא להקשות גם כן למיסמך על אותו מיעוט למעט ביקור לפסח דורות המשך דגמרא
- 7) (א) תירוץ
- (i) מחמת דבתמיד כתיב גזירה שוה דתשמרו-למשמרת לא דרשינן לגבי' הזה למעט ביקור
- (ii) ואף לגבי פסח לא דרשינן הזה למעט ביקור כיון דבפסח דורות איתא ריבויא דועבדת את העבודה הזאת שיהו כל העבודות חדש זה כזה
- (iii) ואוקמינן הזה דפסח למעט ביקור לפסח שני
- 8) המשך מהרש"א ד"ה להלן
- (א) שים לב
- (i) דהשתא דאסיק אדעתא דגמרא דאיצטריך ריבוי מיוחד לתמיד כדי שלא למעט ביקור מכח הזה דתמיד
- (ii) אסיק נמי אדעתא דגמרא דאיצטריך ריבוי מיוחד לביקור פסח ראשון לדורות כדי שלא למעט ביקור מכח הזה דפסח
- 9) רש"י ד"ה שיהא כל העבודות של חדש הזה כזה
- (א) כלומר כל פסחי דורות הקשו זה לזה
- 10) מהרש"א ד"ה שיהיו
- (א) קשיא לרש"י
- (i) מאי הועלת בהיקש של ועבדת שיהיו כל העבודות של חדש הזה כזה
- (ii) הרי כל פסחי דורות אימעוטי מביקור
- (ב) תירוץ
- (i) בפסחים של "חדש הזה" נכלל גם פסח מצרים ואליו הוקשו כל שאר פסחי דורות
- 11) המשך דגמרא
- (א) קשיא
- (i) ונדרוש ואכלו את הבשר בלילה הזה למעט דאין פסח דורות נאכל בלילה
- 12) תירוץ
- (א) אף הכא סמכינן על ועבדת לרבות ומיעוט דהזה אוקמינן לדרשה אחרת דר' עקיבא ור' אלעזר בן עזרי' שאינה מענייננו
- 13) מהרש"א ד"ה אלא הזה למה לי
- (א) קשיא
- (i) אמאי לא אוקמה למיעוט ד"הזה" לפסח שני דומיא לביקור לעיל
- (ב) תירוץ

(i) בפסח שני כתיב ולא ישאירו ממנו עד בקר ומובן דאכילתו בלילה

(ג) קשיא

(i) אם כן כל שכן אשר פסח ראשון לדורות אכילתו בלילה ואמאי איצטריך למיסמך על ועבדת

(ד) שים לב דכמו כן מקשי תוספות גופייהו בד"ה אבל אתה שובר

(i) דמקשי בגמרא דכיון דכתיב "ועצם לא ישברו בו" נימא דבו - בפסח מצרים - אינו שובר אבל שובר בפסח דורות

(ii) ומקשי תוספות דבפסח שני לדורות כתיב בהדיא איסור שבירה וקל וחומר דאסור אף בפסח ראשון לדורות

תד"ה בן נכר

בד"ה בן נכר כו' נראה בעיני דל"ג גבי הדדי כל ערל וגו' כל בן נכר וגו' ול"ג אלא מעתה תושב ושכיר כו' עכ"ל שינוי הגרסות לקיימם תמצא מבואר שם בתוספות פ' הערל גם מה שיש לדקדק בסוגיא זו תמצא שם בתוספות ובפ' ע"פ ועיין גם בחדושינו שם:

תוספות ד"ה אבל אתה

תוס' בד"ה אבל אתה כו' כיון דכתיב בפסח שני ועצם לא תשברו בו כ"ש בראשון עכ"ל ק"ק דהא בפ' כיצד צולין ילפינן מדשינה למכתב ועצם לא תשברו בו בפסח שני דאחד עצם שיש בו מוח וא' עצם שאין בו מוח והכי אמרי' לעיל בסמוך לאיסי וא"כ אי לאו דרשה דועבדת לפסח ראשון לענין שביר' עצם א"כ הא דכתיב שבירת עצם בפסח שני אצטריך לגופיה ולא הוה גמרי' מיניה לרבויי אפי' עצם שאין בו מוח ולרבנן נמי דפליגי לעיל לאיסי כיון דאצטריך שבירת עצם בפסח שני לגופיה לא הוה ידעינן למעט פרטיה דהיינו לא תשחט וגו' ולכך אצטריך ועבדת למילף מיניה שבירת עצם בפסח ראשון ומיניה בפסח שני מככל חוקת הפסח ואיתר לן שבירת עצם בפסח שני למר כדאית ליה לרבות עצם שאין בו מוח ולמר למעט פרטי' כדאמרינן לעיל בסמוך ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) גמרא לעיל דף פה. ודף צו.

(i) שאלה

(1) בפסח ראשון כתיב ועצם לא תשברו בו ובפסח שני כתיב ככל חוקת הפסח יעשו אותו

(2) אמאי איצטריך תו למיכתב בפסח שני ועצם לא ישברו בו

(ii) תשובה דאיסי בן יהודה

(1) למילף דאיכא איסור שבירה בין על עצם שיש בו מוח בין על עצם שאין בו מוח

(iii) תשובה דרבנן

(1) למעט פרטים מיוחדים כמבואר בדף צה.

(2) גמרא דידן

(א) קשיא

(i) מהא דכתיב ועצם לא תשברו בו נימא דבו בפסח מצרים אינו שובר אבל שובר בפסח דורות

(ב) תירוץ

(i) סמכינן על ועבדת את העבודה הזאת וכו' למילף איסור שבירה לפסח דורות

(ii) ולאח"כ סמכינן על ככל חוקת הפסח למילף איסור שבירה אף לפסח שני

(iii) ולכן מופנה קרא דפסח שני ללימודים דאיסי ורבנן

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) אמאי לא מתרצי דילפינן איסור שבירה לפסח ראשון לדורות בקל וחומר מן איסור שבירה לפסח שני

(4) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) בלי ועבדת לא היינו יכולין למיסמך על ככל חוקת הפסח למילף איסור לפסח שני
- (ii) והיינו צריכין למיסמך על קרא גופי' דפסח שני למילף איסור לפסח שני ועל ידי קל וחומר אף לפסח ראשון לדורות
- (iii) ולא הוי קרא דפסח שני מופנה ללימודי איסי ורבנן

רש"י ד"ה כדרבה

בפרש"י בד"ה כדרבה אר"י כו' מה להלן ערל אסור בפסח אף כאן כו' עכ"ל כתב מהרש"ל לא דק דזהו דברי רבי יצחק אבל רבה אמר תלתא ממנו כתיבי כו' עכ"ל והאריך ע"ש לא ידענא אמאי לא דק דהא לרבה אר"י נמי חד מהני תלתא ממנו אתא להך ג"ש גופיה דקאר"י מה להלן ערל כו' ורבה לא בא אלא לפרש מלתיה דר"י גופיה כדקאמרינן התם וק"ל:

דף צו:-לדף צז:

סוגיא דפסח אבוד

בסיוע בני רב אליעזר מנחם ובנו נכדי חנא זכרי'

[דף צו עמוד ב] בד"ה אם כשב כו' גבי שלמים כתיב אם יתירא כו' מכלל דעד השתא בכשב איירי דאין כו' עכ"ל פירושו מגומגם דמה"ט מלת כשב נמי מיותר וכפרש"י גופיה לקמן כשב קרא יתירא הוא כדפרישי' כו' מכלל דעד השתא בכשב איירי ושוב מצאתי במהרש"ל שהגיה בזה ע"ש וק"ל:

תוס' בד"ה קודם שחיטת כו' דלא דחייה בידיהם כגון נטמאו בעלים או שמשכו כו' עכ"ל הכי אמרינן ס"פ א"ד לרב גבי מתו בעלים וה"ה בנטמאו בעלים או שמשכו בעלים ידיהם ובשלא נשאר א' מבני החבור' כמ"ש התוס' שם מההיא דלקמן ודו"ק:

בא"ד ובתוס' פליגי ר"י ורבנן איזה מהן יקריב לכתחלה כו' עכ"ל ר"ל בנמצא קודם שחיטת השני אם מקריב הראשון הנמצא או השני המופרש אבל התמורה ודאי לא יקריב לשם פסח כפי' ר"י לקמן וק"ל:

[דף צז עמוד א] בפרש"י בד"ה ה"ג כי אמר שמואל כו' ואמתו בעליה לא קאי דלא משכחת ביה רועה כו' עכ"ל וה"ה דמה"ט לא קאי אתמורת חטאת ור"ל הכי לפום דס"ד השתא דבכפרו בעליה משכחת לה רועה מיהו למסקנא דקאמר דלכפרו בעליה נמי לא משכחת לה רועה ושמואל חדא קאמר וכר"ש מתרץ לה רש"י לקמן בע"א דליכא לאוקמא אמתו בעליה דכל מתו בעליה מתות ואילו פסח מתו בעליו אחר חצות רועה כו' ע"ש ודו"ק:

בא"ד באחרת רועה אם כיוצא בו בחטאת רועה אבל אם חטאת כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה שמואל כר' כו' וה"ה דמצי לתרוצי' שמואל כרבה ס"ל דאמר קודם שחיטה שנינו כו' עכ"ל כצ"ל וק"ק לפירושו דאימא להאי לישנא המתרץ לא בעי לתרוצי הכי משום דאסיק אדעתיה כדפרכינן לקמן מדאר"י עליה כו' מכלל דשמואל סבר חצות קבע וק"ל:

תוספות בד"ה אמר שמואל כו' והכי דייק לקמן כצ"ל:

בד"ה וכללא הוא כו' תמורת חטאת או שמתו בעליה דלמיתה אזלא ואילו בפסח אמרי' כו' דרועה אם כו' עכ"ל כצ"ל ק"ק דלא דמיא דודאי תמורת חטאת גופיה דמתה כיוצא בה תמורת פסח קריבה שלמים אבל תמורת פסח דמתניתין דהיינו תמורת פסח הנמצא דתמורתו מכח קדושה דחוייה קאתי ולהכי לא קריבה כדאמרי' לעיל ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה ורועה פי' כו' בעברה שנתה דלאו דחוי גמור הוא דאף לאחר שכפרו בעליה אינה מתה כו' עכ"ל דר"ל מלתא דפסיקא קאמר בעברה שנתה דרועה דאל"כ מאי פריך ליה ממתני' דהתם דקתני בעברה שנתה מתה ואין להקשות דהכא לא חשיב ליה לרועה דחוי גמור ולעיל גבי פסח חשיב ליה לרועה דחוי די"ל דהכא בחטאת (לגבי פסח) לא חשיב לי' לרועה דחוי לגבי מתה אבל בפסח חשיב ליה לרועה דחוי גבי קרב שלמים ודו"ק:

בד"ה קודם חצות כו' דהא שנינו כי קאמר כו' עכ"ל כצ"ל:

[דף צז עמוד ב] בד"ה כדר' אושעיא כו' א"נ איכא למימר דאפי' לא אבדה חשיב כאבודה כו' עכ"ל כצ"ל וצ"ל נמי להאי תירווצא דלא דמי לשאר אבודה כו' כמ"ש התוספות לעיל ודו"ק:

בד"ה אלא שמואל כו' ונראה לר"י דכר"ש נמי לא מתוקם אלא באבודין כו' עכ"ל משום דיש לבעל דין לחלוק לקיים פרש"י דלמאי דמוקי ליה שמואל כר"ש ס"ל היינו אפילו בלאו אבודין ובא ר"י לדחות זה דע"כ דכר"ש נמי לא מתוקם אלא באבודין כו' וק"ל:

בא"ד ואבודת לילה דלאו אבודה (בפסח) [כפסח] קודם כו' כצ"ל:

בא"ד וס"ל בפסח דמית אחר חצות קרב שלמים אף על פי כו' עכ"ל כצ"ל וכ"ה לקמן והיינו דמית בעליו אחר חצות אף על גב דקבעי' חצות אין בעלי חיים נדחין לר"ש ומיניה בנמצא אפי' קודם חצות קרב שלמים דאין ב"ח נדחין וק"ל:

בא"ד מיהו חד צד באבד קרב שלמים כגון נמצא אחר חצות וה"ק בכל כו' עכ"ל וק"ל לפי זה מאי פריך לעיל והא כל אבודה לרבי למיתה אזלא ואילו בפסח היכי דאבד קודם כו' אמאי לא שנינן כה"ג דאיכא חד צד באבד דקרב שלמים כגון נמצא אחר חצות וה"ק בכל ענין שבחטאת מתה איכא צד דבפסח קרב שלמים ודו"ק:

(1) הקדמה א' – פסח שאבוד ושחט אחר תחתיו

(א) רבה

(i) אלו לא נמצא ראשון לפני ששחט לשני אז לא קבעתו שעת שחיטה לראשון בשם פסח ולא דחי' בידים והרי הוא מותר פסח דקרב שלמים

(ii) אלו נמצא ראשון לפני ששחט לשני אז קבעתו שעת שחיטה לראשון בשם פסח וכיון דשחט לשני ולא לראשון דחי' בידים ואין לו דין מותר פסח אלא ירעה עד שיסתאב וימכר ויקח בדמיו שלמים

(ב) ר' זירא

(i) אלו לא נמצא ראשון אלא לאחר חצות לא קבע בו שם פסח ולא דחי' בידים והרי הוא מותר פסח דקרב שלמים אפילו היכא דלאחר כך נמצא ראשון קודם ששחט לשני

(ii) אלו נמצא ראשון לפני חצות אז קבעתו חצות בשם פסח וכיון דשחט לשני ולא לראשון דחי' בידים ואין לו דין מותר פסח אלא ירעה עד שיסתאב וימכר ויקח בדמיו שלמים

(2) הקדמה ב'

(א) אלו נדחה ראשון ורועה אף תמורתו נדחה ורועה

(3) משנה במסכת תמורה

(א) ה' חטאות מתות דהיינו ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעלי' וחטאת שנאבדה ונתכפרו בעלים באחרת לפני שנמצאת האבודה וחטאת שעברה שנתה

(ב) שים לב

(i) דבגוונא דחטאת שנאבדה ולא נתכפרו בעלים באחרת לפני שנמצאת האבודה

(ii) הך חטאת אינה מתה אלא תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא אחרת בדמיה'

4) גמרא

(א) שיטת ריש לקיש כמבואר ברש"י ד"ה דריש לקיש

(i) חטאת שעברה שנתה רועה ואינה מתה

(ב) קשיא דגמרא במסכת תמורה

(i) הרי במשנה קתני אשר חטאת שעברה שנתה מתה

(ג) תירוץ

(i) לא קתני במשנה דמתה אלא אם כן יש בה עוד ריעותא

(ii) פרטי תירוץ זו אינן מעניינינו

(5) רש"י ד"ה כאלו

(א) האי חטאת שעברה שנתה דרועה – לאחר דאיסתאב תימכר ויפלו דמיל' לנדבה ומקייצין בה את המזבח

(ב) זה מדרשו של יהוידע הכהן

(6) המשך דגמרא בדף צז.

(א) אמר שמואל

(i) "כל שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים כל שבחטאת רועה בפסח נמי רועה"

(ii) ובהוה אמינא דגמרא נקטינן דשמואל אמר למילת' אכולהו חטאות מתות דאשתכחן גבי פסח

דהיינו כל הני חטאות חוץ מן וולד חטאת דלא שייך בפסח דלא בא אלא זכר

(ב) קשיא "וכללא הוא"

(i) הרי קבענו לריש לקיש דסתם חטאת שעברה שנתה רועה

(ii) ואף על פי כן תניא בברייתא מסויימת אשר פסח שעבר שנתו קרב שלמים ואינו רועה והיינו

דלא ככלל' דשמואל

(7) תוספות ד"ה ורועה

(א) קשיא

(i) חטאת שעברה שנתה כל היכא דאכתי לא נתכפר באחר מביא בעלים בדמ' אחרת להתכפר בה ולא נופלין אותן דמים לנדבה לקייץ בה את המזבח

(ii) והא ראי' בדרך קל וחומר

(1) דקבענו בחטאת שאבדה

(א) אלו לא נמצאת עד שנתכפרו בעלים באחרת מתה דהיינו "דיחוי גמור"

(ב) ואף על פי כן אלו נמצאת עד שלא נתכפרו בעלים באחרת רועה עד שתסתאב ויביא בדמ' אחרת להתכפר בה

(2) ולכן כל שכן אשר לחטאת שעברה שנתה

(א) אשר נקבע להלן דאף לאחר דנתכפרו בעלים ליכא דיחוי גמור דאינה מתה

(ב) דין הוא דאלו לא נתכפרו בעלים באחרת דרועה עד שתסתאב ויביא בדמלי אחרת להתכפר בה

8) מהרש"א ד"ה ורועה

(א) שאלה

(i) מנא להו לתוספות אשר לריש לקיש בעברה שנתה רועה אפילו לאחר דנתכפרו בעלים באחרת

(ב) תשובה

(1) דאי לאו הכי לא הוה מקשה בגמרא במסכת תמורה אשר משנה דקתני דחטאת שעברה שנתה מתה אתיא דלא כריש לקיש דקסבר דרועה

(2) אלא הוה מתרצי דשאני משנה דקתני מתה מחמת דמדובר בנתכפרו בעלים באחרת

(ג) קשיא

(i) קבענו דתוספות בדבריהם נקטו אשר גוונא דמתה מיקרי "דיחוי גמור" וגוונא דרועה לא מיקרי דיחוי גמור

(ii) מאי שנא דלעיל במשנתנו לגבי פסח שאבדה ונמצא קודם חצות דחשיב דחיי' בידים הגם דרועה ולא מתה

(ד) תירוץ

(i) ביחס לדין מתה דחטאת לא הוה רועה "דיחוי גמור"

(ii) אבל ביחס לדין קרב שלמים דפסח חשיב רועה "דיחוי בידים" ו"דיחוי גמור"

9) תוספות ד"ה וכללא הוא

(א) קשיא

(i) אמאי לא הקשו נמי לכללא דשמואל אשר תמורת חטאת מתה ואפילו הכי קבענו לעיל אשר תמורת פסח רועה

10) מהרש"א ד"ה וכללא

(א) קשיא לקושית תוספות

(i) לא אמרינן דתמורת פסח רועה אלא בתמורה לקרבן דחוי כדביארנו בהקדמות לעיל

11) המשך דגמרא

(א) תירוץ לקושיית "וכללא הוא"

(i) כי קאמר שמואל באבודין בדחויין לא אמר

12) רש"י – ביאור לתירוץ דגמרא

(א) לא אמר שמואל לכללי' לחטאת שעברה שנתה אלא לאבודין כלומר לחטאת שאבדה וכפרו בעלי' באחרת

(ב) דדיקא בגוונא זו דאבודה כל היכא דחטאת אבודה מתה קרבן פסח אבוד קרב שלמים וכל היכא דחטאת אבודה רועה קרבן פסח אבוד רועה

(ג) שאלה

- (i) תינח דקבענו דלא מצי שמואל אמר לכללי' לגבי חטאת שעברה שנתה
- (ii) ברם מאי טעמא נקטו דלא מצי אמר לכללי' אף לגבי חטאת דמית בעלים
- (ד) תשובה
- (i) בסמוך יבואר בגמרא אשר באבודה איכא גוונא דבחטאת רועה אשר לגוונא זו מצי שמואל לכוון בכללי' אשר באופן זו בפסח רועה
- (ii) מה שאין כן במתו בעלי' דלית אופן דבי' חטאת רועה
- (13) מהרש"א ד"ה הכי גרסינן
- (א) ומהאי טעמא נמי נקטי אשר שמואל לא אמר לכללי' לגבי תמורת חטאת
- (14) המשך מהרש"א
- (א) צודק רש"י אשר בסמוך ינקטו בגמרא דאיכא גוונא אשר אבודה בחטאת רועה
- (ב) ברם בסוף סוגיין יבואר אשר בקושטא חטאת אבודה מתה בכל ענין בדומה לחטאת דמית בעלי' דמתה בכל ענין
- (ג) ולכן בסוף סוגיין יצטרך רש"י לתשובה אחרת להא דלא אמר שמואל למילתי' לגבי מית בעלי' דהיינו משום דכל חטאות שמתו בעליהן מתות ואילו פסח שמתו בעליו אחר חצות לא קרב שלמים אלא רועה כדאיתא בדף צח. לכל מאן דאמרי חוץ מר' שמעון
- (15) משנה במסכת תמורה
- (א) הפריש חטאתו ואבדה והפריש שני' תחתי' ונמצאת הראשונה
- (i) רבי – אחת מהן תקרב ושני' תמות
- (ii) חכמים – אין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שנתכפרו בעלים הא קודם שנתכפרו בעלים רועה
- (16) גמרא
- (א) קשיא לשמואל "ואבודה מי משכחת לה"
- (ב) לא מצי שמואל סבר כחכמים דהרי קבענו דפסח לר' זירא קרב שלמים בנמצאת אחר חצות אפילו קודם שנשחט שני הגם דאליבא דחכמים בחטאת באופן זה רועה ואינה מתה
- (ג) תירוץ
- (i) אין הכי נמי ושמואל כרבי סבר דאף בנמצאת קודם שנתכפרו בעלים מתה
- (ד) שים לב דבסמוך מקשין אשר לגבי פסח מיהת בנמצאת קודם חצות רועה הגם דבחטאת לרבי מתה שלא ככללי' דשמואל
- (17) רש"י
- (א) קשיא
- (i) הוא הדין דהוה מצי לתרוצי לקושיית "ואבודה מי משכחת לה"
- (1) דלעולם קסבר שמואל כחכמים דחטאת שנמצא קודם שנתכפרו בעלים רועה
- (2) ברם שמואל לגבי פסח כרבה ס"ל דבפסח בנמצא ראשון קודם ששחט לשני רועה ולא קרב שלמים

(3) ונמצא דכללי' דשמואל עולה שפיר

(ii) ולקמן מפרש לה הכי בלישנא אחרינא

(18) מהרש"א ד"ה שמואל כר' סבירא לי'

(א) בסוף סוגיין מפריכין ללישנא אחרינא דדיקא ר' יוחנן בר פלוגתא דשמואל אזיל בשיטת רבה ודלכן מוכרח אשר שמואל כר' זירא סבירא לי'

(19) המשך דגמרא

(א) קשיא לשמואל "והא כל אבודה מתה"

(i) והא כל חטאת אבודה לרבי מתה וקבענו דלר' זירא בפסח אם אבדה קודם חצות ונמצא קודם חצות דינו דרועה והיינו שלא ככללי' דשמואל

(ב) תירוץ

(i) שמואל אף לגבי פסח דיקא באבודין אמר לכללי' וסבירא לי' עוד אשר אבוד ונמצא קודם חצות לאו אבוד הוא

(ii) וכמו כן אמר רבא אשר חטאת שאבדה בלילה ונמצא לאור הבוקר אין לה דין אבודה ואינה מתה אלא רועה

(ג) קשיא

(i) על כל פנים בחטאת לשיטת רבי היכי תימצא בו אופן אשר חטאת אבודה רועה אשר לגבי' קאמר שמואל כללי' דכל שבחטאת רועה בפסח רועה

(ii) דהרי

(1) רבי פליג אחכמים וקסבר אשר חטאת שאבדה מתה אפילו כשנמצאת קודם שנתכפרו בעלים

(2) וגם ליכא למימר אשר כיוון שמואל לחטאת שאבדה בלילה דהרי קבענו אשר חטאת זו לאו שמה אבודה

(ד) תירוץ

(i) חטאת רועה בגוונא דר' אושעיא דהיינו בהפריש ב' חטאות לאחרייות דמתכפר באחת מהן ושני' תרעה

(20) רש"י

(א) קשיא

(i) הרי גוונא דר' אושעיא לא באבודה משתעי וקבענו דשמואל לא אמר למילתא אלא באבודה

(ב) תירוץ

(i) אין הכי נמי דאיכא לאקשוויי ככה אלא דעל כל פנים קא מוטיב לי' קושיא אחרייתא דנייתי לה להלן

(21) תוספות ד"ה כדר' אושעיא

(א) תירוץ א' דר"י לקושיית רש"י

(i) חלק א'

- (1) הך דר' אושעיא משתעי אף היכא דאבדה אחת מהן לאחר שהפריש ב' חטאות
- (2) רבי כר' אושעיא סבירא לי'
- (3) ובאותו אופן הוא דאמר שמואל לכללי' לרבי דאף לגבי פסח איכא אופן באבוד דרועה דהיינו היכא דהפריש ב' פסחים באחריות והקריב אחת מהן ואידך אבד
- (ii) חלק ב'
- (1) שאלה
- (א) אכן למה מודה רבי לר' אושעיא אשר באותו אופן בחטאת רועה ולא מתה
- (2) תשובה
- (א) רבי סמך על סברא מסויימת דמייתי לה ר"י אשר פרטי סברא זו אינה מענייננו
- (ב) תירוץ ב' דר"י – "אי נמי" – לקושיא דרש"י
- (i) בקושטא גוונא דר' אושעיא לאו באבודה משתעי
- (ii) ואף על פי כן לא הופרך כללי' דשמואל מפני שאותו חטאת שלא נתכפר בה יש לו דין אבודה מכח סברא אחריתא דמייתי לה ר"י ואף פרטי סברא זו אינן מענייננו
- (22) מהרש"א ד"ה כדר' אושעיא
- (א) אף לשיטת "אי נמי" צריכין לסברא אשר אמרה ר"י לתירוץ א' שלו לבאר טעמא דלא מתה הך חטאת אשר לשיטת "אי נמי" אבודה חשיבא
- (23) המשך דגמרא
- (א) קשיא לשמואל
- (i) בקושטא אלו בפסח הפריש ב' פסחים לאחריות כשנתכפר באחת מהן אידך מותר פסח הוא דקרב שלמים
- (ii) וזאת לא אתיא ככללי' דשמואל אשר כל היכא דבחטאת רועה בפסח רועה ולא קרב שלמים
- (ב) תירוץ כמבואר ברש"י לפי הבנת מהרש"א
- (i) חלק א'
- (1) ר' שמעון פליג על רבי ואית לי'
- (א) אשר חמש חטאות מתות בכל עניינים שאתה מוצא בהן
- (i) כלומר באבודין אפילו כשנמצאו קודם שנתכפרו בעלים
- (ii) ואף בהך דר' אושעיא כשהפריש שתי חטאות לאחריות דלשיטת רש"י מיירי בדליכא אבודין
- (2) שמואל כר' שמעון ס"ל ונמצא דכללי' דשמואל עומד בתוקפו אף בגוונא דר' אושעיא דהרי בגוונא דר' אושעיא בחטאת מתה ובפסח יש לו דין מותר פתח דקרב שלמים
- (ii) חלק ב'
- (1) שאלה
- (א) הרי חזרה קושיא לדוכתה: רועה בחטאת האיך משכחת לה

(2) תשובה

(א) בקושטא לא אמר שמואל אלא כל שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים ולעולם לא אמר כל שבחטאת רועה בפסח רועה

(24) תוספות ד"ה אלא שמואל

- (א) שלא כרש"י מוכרח דשמואל לא אמר לכללי' אלא באבודין
- (ב) דאילו אף שלא באבודין אמר שמואל לכללי' תיקשי דנאבד קודם חצות ונמצא קודם חצות בפסח רועה אף על גבי דחטאת אבודת לילה מתה אליבא דר' שמעון דאית לי' דמתה בכל גווי
- (ג) ברם אלו לא משתעי שמואל אלא באבודין ניהא
- (i) דהגם דחטאת אבודת לילה מתה מכל מקום שמואל בכללי' לא משתעי באופן זה דמ"מ לא מיקרי אבודה
- (ii) ולא זו אף זו דגם בפסח לא משתעי שמואל בנמצא קודם חצות דהרי קבענו דפסח דנמצא קודם חצות לאו אבוד הוא

(25) {צריך עיון

(א) כשתידוק בדברי רש"י לכאורה איכא למימר אשר רש"י בשיטת ר"י אזיל דהגם דר' שמעון אמר מתה אף באופן דר' אושעיא בלא אבודין מכל מקום שמואל לא אמר לכללי' אלא באבודין}

(26) המשך תוספות כמבואר במהרש"א באמצע דיבור וסבירא לי' בפסח

(א) קשיא

- (i) בדף צח. מסקי בגמרא לר' שמעון דאית לי' בעלי חיים אינן נדחין ודלכן בפסח היכא דבחצות אכתי קיימו בעלים ולא מתו אלא אחר חצות קרב שלמים הגם דקבעו חצות בשם פסח
- (ii) והשתא דמסקינן אשר שמואל כר' שמעון סבירא לי' תיקשי הא דקבענו לשמואל אליבא דר' זירא אשר פסח שנמצא קודם חצות רועה מחמת דחצות קבע ודחאו בידיים

(ב) תירוץ

(i) בנקודה זו דר' שמעון דבעלי חיים אינן נדחין לא קסבר שמואל כר' שמעון

(27) המשך תוספות

(א) רשב"ם

(i) הקדמה

(1) הא דשנינן כי אמר שמואל באבודין שינויא דחיקא הוא והשתא דמשני סבר לה כר' שמעון מתרץ מילת' דשמואל בין באבודין בין בדחויין

(ii) קשיא

(1) הרי קבענו אשר אלו אף בלא אבודין קאמר שמואל למילת' תיקשי דנאבד קודם חצות ונמצא קודם חצות בפסח רועה אף על גבי דחטאת אבודת לילה מתה אליבא דר' שמעון דאית לי' דמתה בכל גווי

(iii) תירוץ

(1) שמואל לא אמר אלא דבכל מקום דחטאת מתה יש צד בפסח אשר בו קרב שלמים דהיינו באופן דנמצא אחר חצות

(28) מהרש"א ד"ה מיהו חד צד

(א) בשלב סוגיין לעיל קבענו

(i) דאלו שמואל כרבי סבירא לי' אשר חטאת אבודה מתה אפילו באופן דנמצאת קודם שנתכפרו בעלים

(ii) תיקשי לכללי' דשמואל דבמשנה לגבי פסח דבנמצא קודם חצות רועה ולא קרב שלמים

(ב) לשיטת רשב"ם תיקשי דאמאי לא מתרצי דלא קאמר שמואל אלא דבאופן דחטאת מתה איכא צד בו פסח קרב שלמים דהיינו בנמצא אחר חצות

דף צז:

תד"ה המפריש

**בד"ה המפריש כו' אבל קודם פסח יביא בדמיה פסח וכן מחלק כו' בפ' אלו קדשים עכ"ל
וכן מחלק רש"י לקמן בשמעתיה גבי פסח שנתערב בזבחים ע"ש:**

תד"ה ויביא בדמי'

**בד"ה ויביא בדמיה כו' אלא אפי' מקדיש נקיבה לאשמו כו' ותימכר ויביא אשם כו' עכ"ל
והתם מפורש טעמא דמגו דנחתא לה קדושת דמים נחתא לה קדושת הגוף ע"ש:**

דף צח.- דף צח:

רש"י ד"ה שמע מינה יש דיחוי בדמים

[דף צח עמוד א] בפירש"י בד"ה [ש"מ יש דחוי בדמים] כו' לא אלימא למימר ביה כו' תשובת רבינו עכ"ל כל זה הפי' אינו מפרש"י אלא מתשובותיו כמ"ש התוס' ובפי' מוגה בפרש"י שלפנינו מצאתי ש"מ יש דחוי בדמים אפי' הדמים נדחין מדלא קתני ויביא בדמיהן פסח עכ"ל וזה שלא כדברי התוס' שכתבו קודם פסח יביא בדמים פסח ומ"ש בא"ד ותמיה לי אמאי גרע ממותר הפסח כו' ונטרחו וניתי במותר עכ"ל כצ"ל לפי פי' תשובת רבינו לא הבנתי הקושיא אלא לפי הפי' שכתבתי דדמיה נדחין מפסח קשיא ליה שפיר דמאותן דמים דכבר נדחו למותר הפסח יביא פסח גופיה וק"ל:

(1) משנה

(א) המפריש נקיבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו שלמים

(2) תוספות ד"ה המפריש נקבה לפסחו

(א) בדמים שבאו קודם הפסח יביא פסח ולא שלמים והא דקתני במשנה "ויביא בדמיו שלמים" היינו דיקא בשנשתיירה אחר הפסח

(3) גמרא

(א) שמע מינה דיש דיחוי בדמים

(4) ביאור "יש דיחוי בדמים"

(א) תשובת רש"י

(i) "יש דיחוי בדמים" משמעו דאפילו בהמה שלא הוקדשה אלא בקדושת דמים לא קרבה שלמים ושרי דיקא להביא בדמי' שלמים

(ב) רש"י פירוש מוגה מובא במהרש"א

(i) "יש דיחוי בדמים" משמעו דאף דמים נדחין ולא שרי לקנות בהם קרבן פסח

(5) מהרש"א

(א) חלק א'

(i) מובן דפירוש מוגה דרש"י לא אזל בשיטת תוספות לעיל

(ב) חלק ב'

(i) בסוף תשובת רש"י כתיב בהגה"ה "ותמיה לי אמאי גרע ממותר הפסח שראוי לפסח כדאמרינן בהאשה דף פט. ונטרחו ונייתי במותר" – כלומר דהגה"ה מקשי למה אסור להשתמש במעות לקנות פסח

(ii) קושיא זו עולה לשיטת פירוש מוגה ולא לשיטת תשובת רבינו

תד"ה הפסח שנתערב

בד"ה הפסח שנתערב כו' בזבחים ג' טלאים אחד של פסח ואחד של אשם ואחד של עולה כו' עכ"ל לא ידענא ל"ל למנקט ג' טלאים בנתערב נמי הפסח בטלה א' של אשם או של עולה נמי איכא לפרושי הכי וק"ל:

תוס' בד"ה ש"מ דחוי

תוס' בד"ה ש"מ דחוי כו' דאפשר למעוטי בתקנתא ולא דחוי גמור כו' עכ"ל ר"ל דאפשר למעוטי מעיקרא קודם י"ט הנהו ענבים דאשחור ע"ש וק"ל:

בד"ה וש"מ יש דחוי כו'

בד"ה וש"מ יש דחוי כו' דמשכחת לה דחוי [כו'] קדושת הגוף כו' ולהכי אצטריך תו לאשמעינן דאפילו בדמים יש דחוי כו' עכ"ל אף על גב דבדחוי מעיקרא דהכא ממילא שמעינן מינה דחוי דמים מ"מ נ"מ בדוכתא אחריתא דמצינו זה בלא זה וק"ל:

רש"י בד"ה אם

[דף צח עמוד ב] בפרש"י בד"ה אם שלו כו' על שלו הם נמנין ושוב אין כו' כצ"ל:

בד"ה ושלהן

בד"ה ושלהן יוצא לבית השריפה שמא שלו נשחט ראשון כו' עכ"ל בשנשחטו כאחד נמי איכא למימר האי טעמא דא"א לצמצם ושמא שלו נשחט ראשון ותדע דאם נימא דאפשר לצמצם שנשחטו כאחד היאך יוצאין בפסח זה והרי אין נמנין על שני פסחים כאחד ודו"ק:

תוספות בד"ה ופטורין

תוספות בד"ה ופטורין כו' שכח לפני זריקה חייבין כו' עכ"ל היינו הך דתני בפ' האשה שכח רבו מה אמר לו אם גדי אם טלה דקאמר אביי עליה שכח לפני זריקה חייבין לעשות פסח שני דכי אזדריק לא חזי לאכילה ויש לעיין בזה אמאי לא דמי הך לדהכא דה"נ הכא דכי אזדריק לא חזי לאכילה ודו"ק:

הדרן עלך מי שהי'